

NR.1. 1980 Pris kr.20,-

DISKUSJON OG ANALYSE

Utgitt av opplysningsutvalget i AKP(m-l)

ERLING FOLKVORD:

ER OSLO KONKURS?

Om Oslo -budsjettet, statens
utarmingspolitikk, hvor fins pengene mm.

INNLEDNING

Politisk arbeid er å forandre virkeligheten. Borgerlig politikk er forandringer som er til borgerskapets fordel, uansett hvilken klasse de tilhører som gjennomfører forandringene. Arbeiderpolitikk er å kjempe for forandringer som er til fordel for alminnelige arbeidsfolk.

Skal vi kunne forandre noe, må vi ha kunnskap om hva dette "noe" er, hvordan det fungerer, hvilke sterke og svake punkter det har. Ingen av oss ville gi oss ut i et militært slag mot f.eks. ei avdeling av en okkupasjonshær uten at vi hadde skytevåpen og visste hvordan de skulle brukes. Forhåpentligvis ville vi heller ikke gi oss i kast med det uten å samle alt tilgjengelig materiale om fiendens styrker og planer. Og - vi ville legge en slagplan for denne ene trefninga ut fra at dette ikke er det endelige slaget, men bare en trefning som skal bli fulgt av flere. Og vi ville planlegge nøkternt ut fra hvor sterke vi selv var militært.

Selv for en som ikke er militærkyndig, er det helt selvsagt at en mengde slike undersøkelser og overlegninger hører med før det første skuddet blir løsna, og i periodene mellom trefningene.

Vi bør bli like grundige når vi skal planlegge og gjennomføre aksjoner for å forsvare det vi har i dag av helse- og sosialtjenester, skoler, kollektivtransport osv., og når vi skal prøve å presse gjennom forbedringer på noen felter.

Budsjettforslaget for Oslo for 1981 som ble offentliggjort 5. november, viser til fulle at borgerskapet ønsker å forandre mye av Oslofolks virkelighet. Budsjettframlegget er uttrykk for en kraftig politisk offensiv som er retta inn mot Oslofolks bruk av

- skoler
- helsevesen generelt og sykehus spesielt
- alle slags tiltak i sosialsektoren, men særlig fritidsklubber og barnehager
- buss, trikk og T-bane

Det er Finansrådmannen som "lager" budsjettforslaget. Dermed får han lett rollen som "hoggestabbe" og "politisk lynavleder" for de politiske partiene. De politisk ansvarlige prøver å gå fri fra ansvaret.

Dette heftet legger fram fakta om budsjettforslaget. Det legger fram fakta om sammenhengen mellom statsbudsjettet og kommunebudsjettet, og det drøfter en del spørsmål om hvem som er de egentlige ansvarlige, hvem det politiske skytset bør rettes mot.

Opplysningsutvalget i AKP(m-l) håper at heftet vil bli brukt i den politiske kampen rundt budsjettet, og vi håper at noen av leserne blir opmuntret til å skaffe fram mer materiale der de oppdager at det som legges fram her er mangelfullt.

I. BORGERSKAPETS GENERELLE SYN PÅ HELSE- OG SOSIALSEKTOREN UNDER KAPITALISMEN

Kapitalismens lov er at overskudd skal investeres der avkastninga er størst. Det er de som eier maskiner og fabrikker som også skal eie overskuddet og bestemme hvor det skal investeres. Mellom de ulike bedriftseiere og kapitalgrupper vil det være en nådeløs kamp så lenge kapitalismen består. De som ikke gjør det aller best, bukker under. All verdiskapning skjer gjennom menneskelig arbeid. Derfor er det livsnødvendig for kapitalistene å styre ung og frisk arbeidskraft dit produktivitet og avkastning er størst. F.eks. er oljeutvinninga i Nordsjøen helt avhengig av unge, fysisk sterke arbeidere - og avhengig av å kunne kvitte seg med dem når de ikke lenger fyller disse kravene.

I helse- og sosialvesenet er det enorme udekkede oppgaver. Ingen benekter det. Men for en kapitalist eller en borgerlig politiker er ikke dette alene noe avgjørende argument. De vil spørre: Hva slags avkastning får vi ved å investere i denne sektoren, hva blir resultatet for investor?

Enhver kan jo se svarene for de ulike feltene:

- Investeringer i eldreomsorg fører til bedre alderdom og mindre unødvendig sykdom blant de gamle sliterne som har skapt de verdiene kapitalistene rår over.
- Investeringer i fritidsklubber gjør at færre ungdommer havner i narkotikamiljø og blir hekta på stoff.
- Investeringer i barnehager gjør at flere kvinner kan bli yrkesaktive og at flere småbarnsfamilier kan få en økonomi de kan eksistere med.
- Investering i skolene kan sikre de tiltakene som trengs for integrerte elever og hindre at de svakeste elevene dropper ut av skolen

Men disse svarene tilfredsstiller ikke kapitalisten. Han vil nøkternt konstatere at slike investeringer ikke gir noen direkte merverdi som

han kan tilegne seg og bruke til nye investeringer. Det er dette som gjør at det fra et kapitalistisk synspunkt alltid er negativt å la helse- og sosialsektoren vokse. Det er negativt hvis en bare tar hensyn til målsettinga om å "bruke" de beste av de arbeidsføre til å skape nye verdier i produksjonen. Men også borgerskapet tar flere hensyn. Det er i dag politisk umulig å ikke ha helse- og sosialtjenester i en viss utstrekning.

Men når det kommer til konflikter, da er det hensynet til profitten som veier tyngst for borgerskapet. Ei utredning om personellbehovet i helse- og sosialsektoren som ble lagd av regjeringa for noen år sia, viser dette klart: "De sentrale spørsmål for personellproblemene i sosialsektoren i åra som kommer, vil etter dette være: Hvor stor andel av den totale sysselsetting i samfunnet bør sosialsektoren disponere, (....)". Videre gjennomgås gjeldende bemanningsnormer ved sosialkontorer, i eldreomsorg osv., og det pekes på at normene er "urealistisk høye". Og "(...)dette understreker nødvendigheten av at bemanningsnormene bør fastsettes etter en totalvurdering av mulig personelltilgang". Konklusjonen er at "dimensjoneringen av tiltak (dvs. utbygging) og av sosiale utgifter til kjøp av varer og tjenester bør m.a.o. rette seg etter hva en kan vente å disponere av personell". Sammenhengen gjør det helt klart at dette siste betyr: Hvor stor del av arbeidskrafta som kapital-eierne tillater blir brukt i den ikke-profittskapende helse- og sosialsektoren. Dette er den grunnleggende årsaken til at det ikke blir bygd nok sykepleierskoler. "Personelltilgang" i form av søkere er jo som kjent ikke noe problem. Dette er også den grunnleggende årsaken til at det er en så seig kamp å få opp bemanningsnormene på barnehagene i Oslo, eller å få Oslos sykehjem bemanna med 5 sykepleiere pr. post som er sykepleierforbundets norm. I dag er det bare 3 sykepleierstillinger på hver sykehjemspost.

Kort og enkelt sagt, flere ansatte i helse- og sosialsektoren betyr at det blir færre som skaper merverdi. Uansett hvor nødvendige oppgavene er, må helse- og sosialsektoren finansieres ved de verdiene som skapes i andre sektorer. Under kapitalismen er det borgerskapet som rår over disse, og de ønsker selvsagt å investere slik at de i stedet får ny avkastning. De ønsker det ikke slik fordi de er onde individer, men fordi det kapitalistiske systemets innebygde lovmessigheter er slik.

II. ET KOMMUNISTISK SYN PÅ HELSE- OG SOSIALSEKTOREN

Vi har som mål et sosialistisk samfunn der produksjonen organiseres slik at det blir færrest mulig helsemessige og sosiale skader, og der verdiskapinga blir fordelt ut fra hva som er befolkningas behov.

Så lenge kapitalismen består, kan ikke helse- og sosialsektoren ha en sånn plass, men vi må uansett skille mellom ulike deler av helse- og sosialvesenet. På noen områder ønsker vi å slåss for at behovet for helsetjenester skal bli mindre. Dvs. vi vil slåss for ei slik samfunnsutvikling at det blir færre trafikkskader, færre uføre, færre yrkes-skader osv. Men på andre områder ønsker vi tvert om å "øke behovet". Vi vil at alle skal kreve barnehageplass for ungene sine. Vi vil at flere og flere skal kreve at pleie og stell av syke, eldre mennesker skal betraktes som arbeid som skal utføres av kvalifisert personale og bli betalt. Vi er imot at mer og mer av slikt arbeid skal bli definert som privat og ubetalt omsorgsarbeid som skal utføres av hjemmewærende kvinner.

Enkelt sagt ønsker vi å presse kapitalistene til en fordeling av verdiene i samfunnet som ligger nærmere den ordninga vi vil ha under sosialismen, dvs. at mer av verdiene skal fordeles ut fra folks behov. Samtidig er vi klar over at fordi borgerskapet har makta i samfunnet, fordi de er den herskende klassen, så greier de i hovedsak å skyve utviklinga i motsatt retning. Statsbudsjettet og kommunebudsjettet for Oslo i 1981 er konkrete eksempler på en slik forskyvning til borgerskapets fordel. Men på noen områder vil vi kunne oppnå reelle forbedringer dersom vi er dyktige til å utnytte alle faktorer som er gunstige for oss og alt som er ugunstig for borgerskapet.

III. BORGERSKAPETS PROBLEM: HVORDAN FA GJENNOMFØRT EN HELSE- OG SOSIALPOLITIKK I SAMSVAR MED DERES INTERESSER?

Å lede et komplisert samfunn er vanskelig. "Vårt" borgerskap får i forhold til helse- og sosialsektoren et dobbelt problem, fordi de egentlige målsettingene deres ikke tåler dagens lys. De må seile under falskt flagg.

De må hevde at de er for en bedre helse- og sosialstandard, bedre livskvalitet eller hva de måtte kalle det, samtidig som de må sørge for at at den faktiske økonomiske politikken som føres blir som de vil.

Grovt sett kan vi si at de har ordna dette med ei todeling av oppgavene: Staten, dvs. regjeringa og Stortinget, har ansvaret for å avgjøre hvor mye penger som skal brukes på ulike sektorer. Fylker og kommuner har ansvar for å bygge og drive institusjoner av alle slag, ansette folk, innfri krav som stilles til arbeidsmiljø osv. Dette er snedig - et aktuelt eksempel kan vise det. Et oppslag i Arbeiderbladet 10. november fortalte at forholdene ved Oslos sykehus er verre enn antatt, og at flere hundre kan bli oppsagt neste år på grunn av mangel på bevilgninger. Noe av bakgrunnen er følgende: Siden 1977 har regjeringa, med Stortinget i ryggen, redusert statsinnsatsen i Oslos helsevesen med flere hundre millioner kroner årlig. Samtidig sendte helsedirektøren sist sommer et skarpt brev til Oslo kommune og krevde at det innen 15. oktober i år må foreligge en plan for hvordan Oslo kommune skal sørge for at det blir forsvarlige forhold på særlig de indremedisinske avdelingene ved sykehusene i Oslo, både for pasienter og ansatte. Det må bl.a. bli slutt på at en legger syke folk i korridorene, skriver helsedirektøren.

Det er umulig for Oslo kommune å innfri slike krav med de økonomiske rammene regjeringa gir. Dermed får en en snodig kvasidebatt, der de som skal iverksette nedskjæringene (kommunens ledelse), ikke har herredømme over de politiske beslutningene som gjorde nedskjæringene nødvendige. De som tok de store økonomisk-politiske beslutningene, nemlig regjeringa, går fri og kritiserer kommunen for at det er så dårlig standard på helsevesenet. Dette virker på en måte latterlig lett å avsløre. Men det er et system som har fungert over all måte hittil...

Sykehusnedleggelsene er et annet eksempel. Regjeringas erklærte mål, uttrykt i statsbudsjettet, er at 4000 sykehusplasser rundt om i landet skal nedlegges. Kroghstøtten var bare en begynnelse i denne sammenhengen. Men regjeringa foreslår ingen konkrete nedleggelser. Det er nemlig fylkenes oppgave. Regjeringa bare sørger for at fylkene har så

lite penger at de blir nødt til å legge ned eller stenge avdelinger eller hele sykehus.

IV. BORGERSKAPETS DIKTATUR I PRAKSIS, ELLER HVORDAN KOMMUNALPOLITIKERE GJØRES MAKTESLØSE

Kommuneloven pålegger hvert enkelt kommunestyre å vedta et budsjett som er i balanse for hvert enkelt år. Uansett hvor ødelagt økonomien i kommunen er, er det forbudt å vedta et budsjett med utgiftsposter som ikke er dekket. Dersom bystyret i Oslo hadde fatta følgende vedtak: "Vi nekter å legge ned Kroghstøtten sykehus, vi fortsetter drifta og krever at staten betaler lønnsutgiftene", hadde det vært "ulovlig".

Mer detaljert er dette de viktigste styringsmidlene staten bruker for å hindre kommunene i å kunne føre en politikk i samsvar med befolkningas behov:

- A) Staten gir et allment direktiv om hvilken vekst som tillates i kommunenes driftsbudsjetter hvert år. Utviklinga har vært slik de siste åra:

1978:	Regjeringa	tillater	5%	vekst	i	kommunalt	forbruk
1979:	"	"	2,6%	"	"	"	"
1980:	"	"	1,5%	"	"	"	"
1981:	"	"	1,5%	"	"	"	"

Disse tallene er fra det budsjettdirektivet regjeringa hver sommer sender til kommunene om hvordan kommunebudsjettet skal utarbeides. Tallene forteller ikke hvordan utviklinga virkelig ble, de forteller bare om regjeringas pålegg. Virkeligheten har stort sett blitt dårligere enn dette, fordi regjeringa ofte har operert med feilaktige overslag over hvordan kommunenes utgifter vokser.

Dette er dessuten gjennomsnittstall for landet. Oslo får ingen vekst i det hele tatt i 1981 dersom kommunen skal bøye seg for andre statlige tiltak.

- B) Staten fastsetter en lånekvote for hver kommune for hvert år, og bestemmer til hvilke formål det er tillatt å ta opp lån.

Oslo blir f.eks. nekta å ta opp store lån til utbygging av eldreomsorgen, selv om det er lett å få lånt penger.

- C) Staten fastsetter byggekvote for nye institusjoner hvert år. For en del institusjoner skal staten godkjenne tegninger/planer nokså detaljert.
- D) Staten bestemmer hvor mye kommuneskatt det er lov å kreve inn, og hvor mye av denne som skal betales til det statlige Skattefordelingsfondet. Oslo "mister" nå 2 av sine 23% kommuneskatt på denne måten.
- E) Staten fordeler "statstilskudd" til ulike sektorer for hvert år, f.eks. rammetilskudd til helseinstitusjoner, driftstilskudd til barnehager, tilskudd til drift av sosialkontorer. Når staten sørger for at disse tilskuddene blir redusert eller øker langsommere enn kommunens driftsutgifter, tvinges kommunene til å foreta nedskjæringer og forklare for folk hvorfor dette er nødvendig.

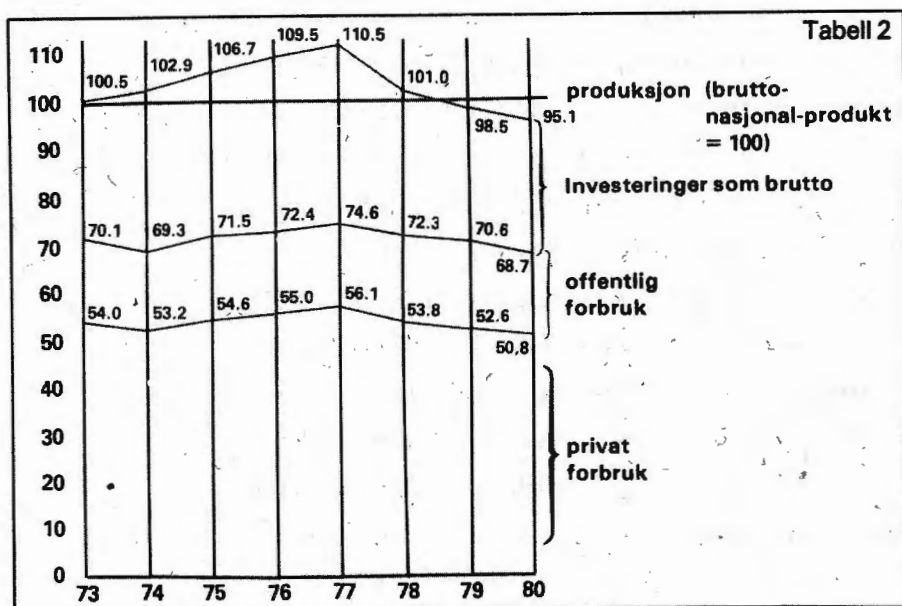
Disse styringsmidlene gjør at regjeringa helt konkret kan utøve borgerskapets diktatur over kommunene. Regjeringas pålegg kommer som diktat. Retningslinjene utarbeides i Finansdepartementet. Gjennom dette styringssystemet tar regjeringa mengder av beslutninger som er i strid med de lovene og reglene som er mer offentlig kjente, f.eks. Sykehusloven, Lov om psykiske helsevern, Lov om sosialomsorg. Men det blir stort sett kommunepolitikerne som må ta støytten i forhold til opinionen.

Det er forøvrig dette styringssystemet som er årsaken til den merkelige borgfreden som hersker mellom Høyre og DNA i Oslo. Høyre vet inderlig vel at DNA-regjeringa fører en økonomisk politikk som passer de mektigste delene av borgerskapet, dvs. de gruppene som eier eksportindustrien, og at dette er årsaken til at regjeringa raserer Oslos økonomi. Derfor ligger de lavt i kritikken av regjeringa. DNA i Oslo vet at Høyres nedskjæringstiltak i helse- og sosialsektoren og andre steder skyldes DNA-regjeringas beslutninger. Derfor ligger de lavt i kritikken av Høyres bystyrearbeid. Kort sagt - et snedig system. Men det skulle være mulig å sette det ut av funksjon bare flere blir kjent med det.

V. REGJERINGAS ØKONOMISKE POLITIKK FRAM TIL DESEMBER 1977

Statens bruk av disse styringsmidlene blir grovt sett bestemt av to hovedhensyn. På den ene sida skal borgerskapet mele sin egen kake, ta vare på sine egne økonomiske interesser. På den andre sida vil de at folk skal ha tillit til politikerne, tro på deres beslutninger og gode vilje, og derfor være rolige og medgjørlike. Da den verdensomfattende krise slo inn over kapitalismen fra 1974, var den norske regjeringas svar å føre en såkalt motkonjunkturpolitikk. Arbeiderbladet roste på lederplass denne politikken og slo fast at den skilte seg skarpt fra f.eks. Vest-Tyskland der det ble ført en borgerlig politikk med stor arbeidsløshet osv. Motkonjunkturpolitikken tok sikte på å holde hjula i gang, holde den innenlandske etterspørselen oppe trass den økonomiske krise. Dels skjedde det ved et høyere offentlig forbruk enn vi ellers ville fått, dels ved en inntektspolitikk som tillot at folks kjøpekraft økte en del. På ulike måter brukte de penger over de offentlige budsjettene som sikra arbeidsplasser og holdt oppe etterspørselen for hjemmemarkedsindustrien som har de fleste arbeidsplassene. I Oslo ble det f.eks. bygd fem ganger så mange barnehageplasser i 1975 enn i 1980. Fra 1974 til 1977 prøvde DNA-regjeringa å følge DNAs egen kriseløsnings-teori fra 1930-åra. De brukte den offentlige økonomien til å motvirke konjunktursvingningene.

Regjeringa brukte slagordet "ta oljepengene på forskudd". Dette ble oppfatta slik som at folk flest gikk rundt og levde på forskudd. Dette stemmer ikke med virkeligheta. Den store utenlandsopplåninga fra de siste åra av motkonjunkturpolitikken ble ikke brukt til å kjøpe smør eller bygge barnehager. De ble brukt til å sikre et investeringstempo i Nordsjøen som ikke sto i noe som helst forhold til landets økonomiske evne. Figuren på neste side viser hvordan investeringene fra 1973-77 fikk løpe løpsk i forhold til verdiskapinga i Norge. Det var oljeinvesteringene som ble finansiert "på forskudd", og ikke vårt forbruk. Det er viktig å bruke disse kjensgjerningene som motargument når vi får høre at vi skal spenne inn livreima nå, fordi vi levde på forskudd før 1977.

I figuren (tabell 2) er produksjonen (brutto nasjonalprodukt) hele tida satt lik 100. Når forbruk + investering er større enn 100, betyr det at gjelda må øke. Merk at figuren hele tida viser andel av produksjonen dvs. at økning fra år til år er holdt utafor.

TO METODER FOR FINANSIERING

Som vi ser er det to måter å finansiere investeringene på. Enten ved å ta opp lån, dvs. investere mer enn landet har råd til utfra egen verdiskapning. Eller ved å presse forbruket ned, slik at mer av verdiskapninga kan gå til investeringer. Fram til 1977 satset borgerskapet på investeringsøkning ved hjelp av lån. Nå begynner gjelda å bli for tung for dem. Derfor presser de forbruket ned ved hjelp av lønnsstopp og offentlige nedskjæringer.

Figuren og kommentaren er hentet fra "Røde Fane" nr.7/79.

VI. DESEMBER 1977. REGJERINGA GJØR ØKONOMISK HELOMVENING

I desember 1977 gjorde regjeringa vedtak om å gravlegge motkonjunkturpolitikken. I stedet skulle de følge den politikken som Arbeiderbladet tidligere hadde fordømt på lederplass. Det ble beinharder kredittilstrømninger, barbering av offentlige budsjetter, det kom frontalangrep på lønnsnivå og kjøpekraft. Først ble det voldgift i lønnsoppgjøret 1978, deretter lønns-stopp. Som en naturlig følge av dette ble det større arbeidsledighet, flere konkurser, alvorlige problemer for hjemmemarkedsindustrien fordi den er avhengig av det norske folkets kjøpekraft for å få solgt varene sine.

Neste kapittel tar opp hvordan dette virka konkret inn på helse- og sosialsektoren i Oslo. Men først litt om hvorfor DNA-regjeringa mente den måtte legge om politikken. For borgerskapet fantes det ett hovedproblem med motkonjunkturpolitikken. Den kosta penger. Penger som ville ha gitt profitt om de i stedet var investert i hyperprofitable sektorer. Borgerskapet vil kort sagt helst beholde pengene selv. I en kort periode er de villige til å betale en del for å få gevinst i form av en passiv og tilfreds befolkning. Men så

viste det seg at krisa i den kapitalistiske verden ikke var ei kortvarig krise. Den ble tvert om djup og langvarig. I slutten av 1977 var det fremdeles ikke tegn til omslag. En langvarig motkonjunkturpolitikk er kanskje ikke umulig, men borgerskapet syntes det ble for dyrt. Det var den grunnleggende årsaken til at politikken ble lagt om.

I tillegg var det en del spesielle problemer med den vanvittige investeringa i Nordsjøen som ble drevet fram til 1977. Nordsjøen er et svært dyrt oljefelt, og gevinsten kommer en god del år etter investeringene. I 1976/77 så det ut til at utbyggingskostnadene skulle stige til himmels, samtidig som at oljeprisene sank og profittutsiktene så mindre lyse ut enn noen år før. En rimelig løsning kunne ha vært å redusere utbyggingstempoet til et nivå norsk økonomi kunne greie. Regjeringa valgte å oppgi motkonjunkturpolitikken og prøve å minske behovet for utenlandslån ved å presse det innenlandske forbruket kraftig ned. Samtidig ble investerings- takten redusert noe sammenlikna med rekordåret 1977. Men investeringene ble opprettholdt på et svært høyt nivå.

Dette var hovedårsaken til at regjeringa valgte å oppgi motkonjunkturpolitikken og samtidig valgte å skape ei stadig djupere krise innen bl.a. helse- og sosialsektoren. Hittil har denne politikken vært svært vellykka - sett fra oljekapitalens synspunkt.

VII. HVILKE FØLGER FIKK DEN NYE ØKONOMISKE POLITIKKEN FOR OSLO?

Veldig forenkla kan en si at regjeringa bestemte seg for å skjære ned på privat og offentlig forbruk og i stedet la borgerskapet investere pengene der profitten er størst. Oslo kommunes 1978-budsjett var vedtatt da regjeringa lanserte sin nye økonomiske politikk på nyåret 1978. Jeg skal sitere Oslos finansrådmann for å beskrive hva som skjedde da det neste Oslobudsjettet skulle utarbeides:

"Denne statlige politikken (motkonjunkturpolitikken) har vært sterkt medvirkende til at Oslo kommunes regnskapsresultat har endret seg fra et underskudd på 52 mill. kr. i 1975 til et overskudd på 160 mill. i 1977 og at budsjettet for 1978

ga plass for en vesentlig høyere vekst enn i de foregående år. Statens motkonjunkturpolitikk bygget i adskillig grad på at tilbakeslaget i verdensøkonomien ville bli forholdsvis kortvarig".

Så skisserer han grunnene for at det ikke ble slik. Så refererer han detaljert alle innstramningstiltak som ble iverksatt i løpet av 1978. Til slutt sier han:

" Kort oppsummert betyr det en nå vet at Oslo kommune i 1979 i forhold til beregningene ved rammefastsettelsen i mars 1978 må regne med en innstramning på ca. 330 mill.kr., eksklusive virkningene av pris og lønnstoppen (....) med dette som utgangspunkt, har finansrådmannen ikke hatt noen annen utvei enn å følge opp statens generelle retningslinjer. Forslaget til 1979-budsjett er ikke et nullvekstbudsjett, det inneholder forslag om redusert standard på flere områder".

(Alle sitater er fra s.VIII og IX i Finansrådmannens forslag til Oslobudsjett for 1979).

Regjeringa formulerte selv noen av hovedpunktene i den nye økonomiske politikken slik:

" 1. Dempet vekst i innenlands etterspørsel, særlig i privat forbruk.

(-----)

6. Veksten i offentlig forbruk og investeringer må begrenses. Budsjettoplegget for 1979 vil bygge på en klart lavere vekst i statens bruk av varer og tjenester enn skissert i det langtidsbudsjettet som ble lagt til grunn i Langtidsprogrammet. Store og ressurskrevende tiltak vil måtte forskyves i tid og en må vurdere enkelte standardkrav på nytt.

7. Kommunene har fått større inntekter enn tidligere antatt. Som ledd i innstramningen må også kommunenes aktivitet dempes.

Det er viktig at eventuelle overskott på regnskapet for 1977 ikke nyttes til økt innsats i 1978, men overføres til 1979 for å kunne opprettholde et rimelig høyt nivå da. Det vil bli overveid ytterligere tiltak for å begrense veksten i kommunen-

es aktivitet. Innstrammingerne bør i første rekke gjelde kommuner med høy standard og god økonomi, og i mindre grad utkantkommunene.

8. Det overveies innstramminger i statsbankenes innvilgingsrammer og forøvrig en meget stram penge- og kredittpolitikk."

Samtidig kalkulerte regjeringa med hvor mye sysselsettinga ville bli redusert på grunn av disse tiltakene. Denne tabellen viser at de visste hva de gjorde. Tabellen og sitatene ovenfor er fra regjeringas stortingsmelding fra jan.1978 om revideringa av langtidsbudsjettet:

Tabell 4.1.4a Anslått sysselsettingsendring ved endring i ulike etterspørselskomponenter.

En reduksjon på 1 milliard kroner i:	Gir en anslått nedgang i sysselsettingen (1000 årsverk)
Privat forbruk ...	4 - 5
Offentlig forbruk...	9 -13
Statlig....	8 -12
Sivilt...	8 -12
Militært...	9 -13
Kommunalt...	10 -14
 Bruttoinvesteringar i fast kapital.....	 —
Bedrifter i alt...	—
Sjøfart.....	—
Oljevirkosomhet....	—
Boliger....	6 - 8
Øvrige bedrifter...	4 - 5
Offentlig forvaltning...	6 - 8

Vi kan konstatere at regjeringa valgte en politikk for å redusere kommunenes forbruk og at de selv visste at det var den type reduksjon som ville føre til aller størst økning av arbeidsløsheten. Bare den reduksjonen Oslo fikk i 1979 på ca.330 mill., førte ifølge regjeringas beregninger til at antall arbeidsplasser i Oslo ble redusert med noe mellom 3300 og 4700.

Det fins ingen offisielle beregninger over hvor mye f.eks. Oslos 1980-budsjett er blitt redusert på grunn av de statslige nedskjæringerne siden 1977. Men jeg vil anslå det til en størrelsesorden av mellom en halv og en hel milliard kroner på årets driftsbudsjett.

Vi kan også se helt konkret på hva som har skjedd med investeringer i nybygg og nyanlegg i Oslos helse- og sosialsektor. De tre tabellene nedenfor viser hvor mye som er investert i henholdsvis sykehjemsutbygging og barnehageutbygging. Det er viktig å være oppmerksom på at dette er investeringer i nye tiltak, og at det er de årlige driftsutgiftene.

I alle tre tabellene har jeg brukt Byggekostnadsindeksen fra Statistisk Sentralbyrå for å regne om til 1974-priser slik at vi får sammenlignbare tall for de ulike årene.

Tabell 1. Oslo kommunes investeringer i nybygg og nyanlegg i helse- og sosialvesenet 1974 - 84. Millioner kr.

	74	75	76	77	78	79	80
Investert beløp	132,4	147,7	135,4	81,6	127,1	71,2	108,8
Omregna til 1974-priser	132,4	135,6	111,6	61,7	90,5	48,9	70,5

Tabell 2. Oslo kommunes investeringer i sykehjem 1974 - 80.

	74	75	76	77	78	79	80
Investert beløp	66,6	70,4	25,0	16,8	36,9	38,0	35,7
Omregna til 1974-priser	66,6	64,7	20,6	12,7	26,3	26,0	23,1

Kilder til tabell 1 og 2: Tallene fra 1974 -79 er fra Kommuneregnskapet. For 1980 fra vedtatt budsjett. Ved omregninga til 1974-priser er tallet for 1980 noe for høyt fordi bare indeksen for de 7 første månedene er kjent ennå.

Tabell 3. Arlige investeringer i barnehager i Oslo og antall nye plasser.

	74	75	76	77	78	79	80
Investert beløp	8,6	20,9	20,1	13,5	13,8	22,0	20,8
I 1974-kroner	8,6	19,2	16,6	10,2	9,8	13,9	13,5
Antall nye plasser i løpet av året		1490	485	760	580	400	240
Antall heldagsplasser ved årets slutt	9025	10515	11000	11760	12340	12740	12980

Kilder: Investeringstallene, samme kilde som tab. 1 og 2. Antall nye plasser hvert år er utregna ut fra plasstall ved hvert års utløp oppgitt i budsjettene fra Barnehagekontoret.

(Det er mulig at byggekostnadene for barnehager har økt raskere enn indeksen, slik at omregninga til 1974-kroner gir et for gunstig inntrykk. Antall nye plasser pr. år er det beste målet på oppgang/ nedgang i barnehageinvesteringene).

Tabell 1 viser klart virkninga av regjeringas politiske omlegging. Omrekna til 1974-priser ser vi at det på åra 1977 - 80 ble investert bare 3,6 mill. mer enn på de to åra 1974 og -75, samtidig som behovet for investeringer har økt kraftig. Dette gjør at vi helt stødig kan trekke følgende konklusjon: Det er de finanspolitiske retningslinjene fra regjeringa som har bestemt størrelsen på nyinvesteringene i Oslos helse- og sosialvesen. Påviste sosiale og helsemessige behov har ikke virket inn på størrelsen av investeringene i noen merkbar grad.

Ser vi på barnehagetabellen, viser den tilsvarende tendens. At det i 1975 ble bygd fem ganger så mange barnehageplasser som i 1980, skyldes ikke at det var fem ganger så mange som ønska barnehageplass i 1975. Regjeringas allmenne økonomiske politikk og arbeidsmarkedspolitikken med økt arbeidsledighet og ønske om å holde kvinnene utenfor arbeidslivet har vært avgjørende.

Tabell 2 er kanskje den som klarest viser sosialpolitikkenes klassekarakter i Oslo de siste åra. Samtidig som antall gamle har økt kraftig, er investeringene i bygging av sykehjem trappet ned. I de to åra 1974 og 1975 ble det investert 131,3 mill.kr. i sykehjembygging. I 1979 og 1980 er de samme tallene redusert til 49,1 mill. For å si det på en annen måte: Oslo innleder åttiåra med en investeringstakt for sykehjem som bare er 37% av investeringstakten fem år tidligere. Dette er resultatet av DNA-regjeringas linjeskifte i et nøtteskall. De sykeste og fattigste av Oslos gamle slitere må betale med unødvendig sykdom, umenneskelige lidelser og dødsfall som kunne ha vært forhindra. Politiet opplyser at de i løpet av det første halvåret av 1980 ble tilkalt 119 ganger til leiligheter der det hadde bodd gamle mennesker - 119 mennesker som politiet fant døde da leilighetene ble åpnet.

Regjeringas linjeskifte har også fått gjennomslag i driftsbudsjettene på ulike sektorer. Her skal vi ta med ett eksempel, nemlig driftsbudsjettet for en 4-avdelings barnehage. Tabellen på neste side viser endringene fra 1977 til 1980. (Grafiske framstillinger av nedskjæringspolitikken, se ss.17 f).

Tabell 4. Endringer i driftsbudsjettet for en 4-avdelings barnehage i Oslo 1977 - 1980.

	1977	1978	1979	1980
Inventar	2000,-	2400,-	3100,-	2200,-
Annet utstyr	2200,-	2575,-	2750,-	2200,-
Kontor	1400,-	1600,-	1800,-	1800,-
Rengjøring	Åpen - ikke tatt med i summen			
Kost	21000,-	22440,-	26818,-	28290,-
Andre forbruks- varer	6050,-	6600,-	6900,-	6300,-
Vedlikehold	1650,-	1730,-	1950,-	1950,-
Leker/diverse	8920,-	9700,-	9800,-	8920,-
SUM	43320,-	47045,-	53118,-	51660,-

Prisstigninga fra 1977 til 1980 er på ca.27%. Driftsbudsjettet for barenehagen har i perioden økt med kr.8340,- eller med 19,3%. Men nesten hele økningen, kr. 7290,- er på matkontoen. Dette skyldes at denne kontoen var "åpen", dvs. uten tak, helt fram til 1980. Ser vi så på de andre kontoene under ett, har disse på disse åra fått en økning på kr. 1050,- eller 5,2%. Når prisene har økt med 27%, betyr det at driftsbudsjettets verdi(utenom matinnkjøp) er redusert med ca. 21,7% på tre år.

Eksemplet viser altså at regjeringas økonomiske innstrammingspolitikk har vært vellykka. Og såpass sinnrikt er borgerskapets styresett innretta, at de som har blitt ramma av nedskjæringene hittil i liten grad har stilt regjeringa selv til ansvar.

VIII. HVA ER FORANDRA SIDEN DESEMBER 1977? MA NEDSKJÆRINGSPOLITIKKEN FORTSETTE?

Foruten at regjeringas politikk har vært vellykka, i den forstand at både privat og offentlig forbruk er gått ned med allmenn dyrtid og krise i helse- og sosialsektoren som følge, er det skjedd i hvert fall to svært viktige forandringer.

For det første er det gode tider for den mektigste delen av det norske

borgerskapet. Den offisielle publikasjonen fra Statistisk Sentralbyrå, Økonomisk Utsyn, 1979, beskriver den økonomiske stoda slik våren 1980:

"I industrien sett under ett økte driftsresultatet med nær 46 prosent fra 1978 til 1979, men fra et svært lavt nivå i 1978. Tallet dekker over store ulikheter mellom de enkelte industri- greiner, avhengig av prisutvikling og etterspørsel i de ulike markedene. Således viser ikke offentliggjorte beregninger at det meste av inntektsøkningen faller på den utekonkurrerende indu- strien, der driftsresultatet i 1979 -etter tre å med svært svake driftsresultat - igjen antakelig nådde nivået fra de gode år 1973 - 1974 regnet i nominelle kroner. I hjemmekonkurrerende investeringsvareindustri varierte driftsresultatet, tross stats- støtte, meget sterkt fra bransje til bransje, men sett under ett var det nominelle driftsresultatet i 1979 trolig blant de høyeste i 1970-årene. På den annen side ble driftsresultatene både for skjermet industri og hjemmekonkurrerende konsumvareindustri ett av de dårligste i 1970-årene, og det etter flere år med nedgang:"

(Her er det verdt å merke seg at ordet "driftsresultat" er en nyskaping. Førre het det "eierinntekt". Det er altså eierinntekten som er økt med 45%).

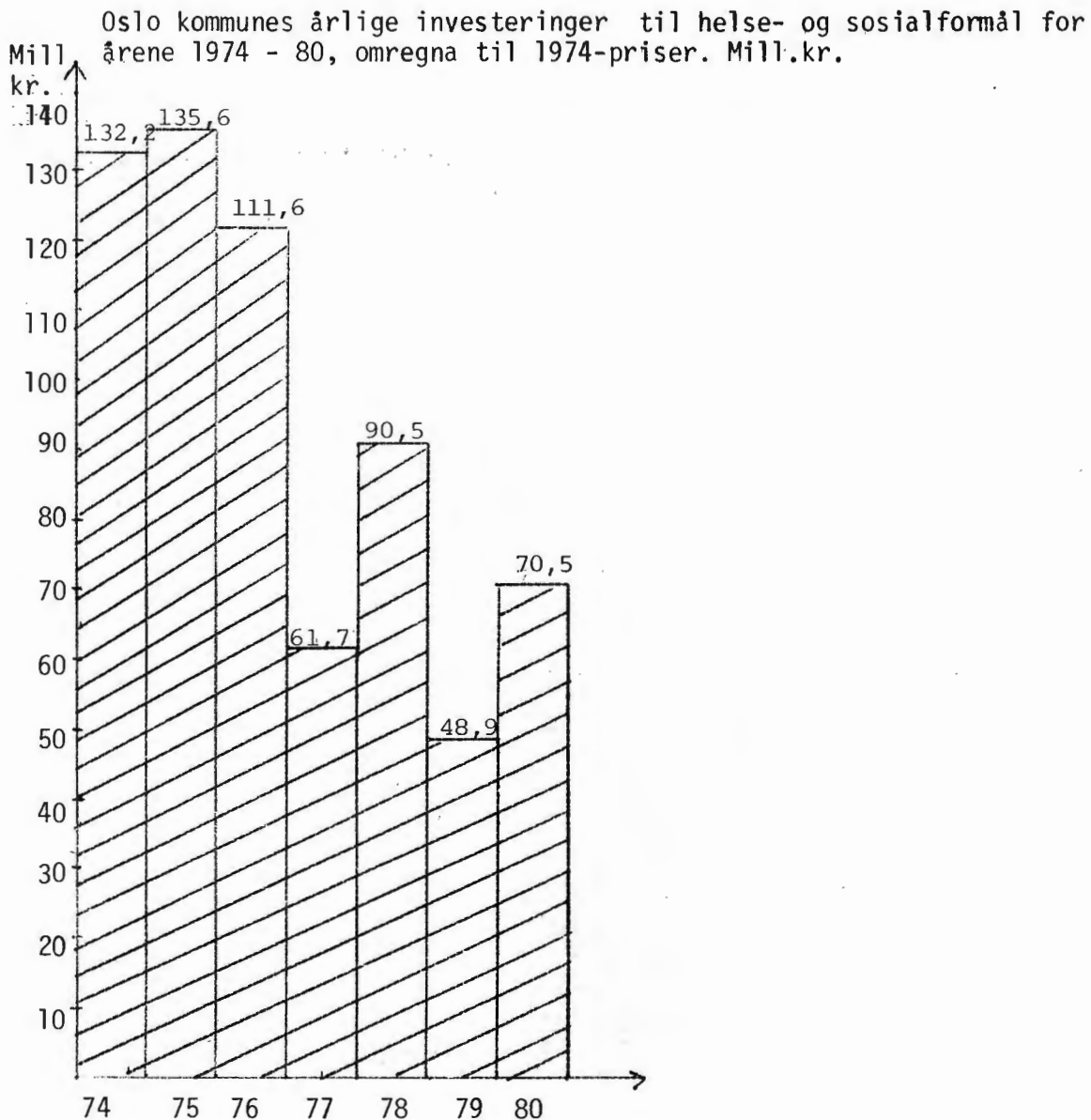
For det andre er det skjedd ei dramatisk endring i statens økonomi. Sjahens fall og utblåsinga i Mexico har ført til kraftig økning i oljeprisene. Krigen Irak-Iran vil sikkert virke på samme måten. Statens oljeinntekter har vokst fra 3,3 milliarder i 1977 til i overkant av 25 milliarder i 1980. Statsbudsjettet har endra seg fra gigantiske under- skudd til overskudd i år. For neste år budsjetteres det med et over- skudd på driftsbudsjettet på hele 10 milliarder kr. For ett år siden sa statssekretær Ølberg i et foredrag i Houston i Texas at norsk uten- landsgjeld vil øke litt i 1980 og 1981, men at Norge kommer til å bli nettoeksportør av kapital i løpet av 1980-åra. Det siste betyr at Norge vil investere i utlandet.

Men disse forandringene gjør ikke at borgerskapets syn på utgiftene til helse- og sosialsektoren blir noe annet enn før. Borgerskapets mål er alltid maksimal profitt. Inversteringer i sykehjem eller fritids- klubber er for dem det samme som å legge pengene på kistebunnen. Barnehager kommer i samme klasse så sant det ikke er ekstremt under- skudd på arbeidskraft. Ja, faktisk er det slik at når profitten i noen

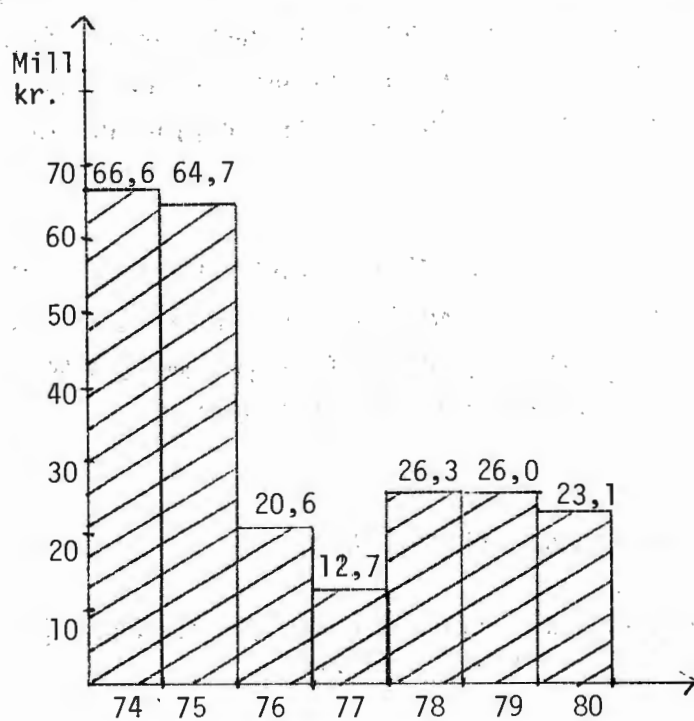
sektorer blir særlig høy, slik som i oljesektoren i dag, da blir det på kort sikt enda mer profitt å tape for borgerskapet for hver milliard de tillater investert i helse- og sosialsektoren. Jeg tror de tåler enda mer uro og politisk press før de bøyer av, nettopp fordi de har så mya å tape dersom de ikke får plassert pengene sine der de yngler mest.

De store økonomiske endringene de siste åra gjør derfor at det blir lettere å påvise konkret at det fins penger som kan brukes i helse- og sosialsektoren, og i andre deler av offentlig virksomhet. Men det er jo uvisst om det blir særlig lettere å få tak i dem.

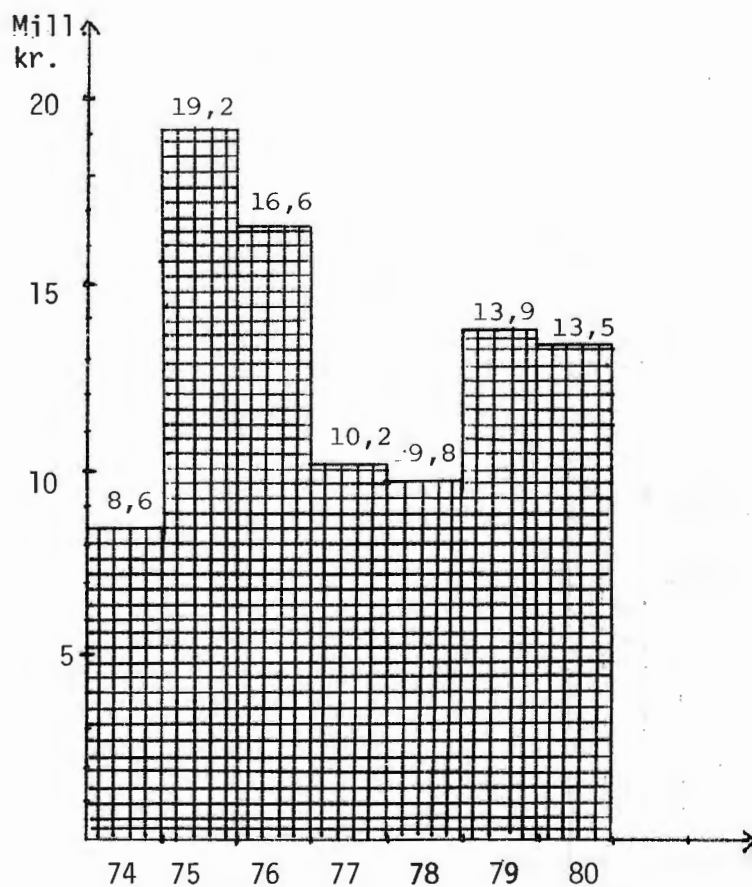
GRAFISK FRAMSTILLING AV NEDSKJÆRINGSPOLITIKKEN

Oslo kommunes årlige investeringer i sykehjemsutbygging for perioden 1974 - 80, omregna til 1974-priser. Mill. kr.

Oslo kommunes investeringer i barnehageutbygging 1974 - 80, omregna til 1974-priser. Mill. kr.

KOMMUNEARISTOKRATIET I OSLO - ET STYRINGSSYSTEM FOR 10 MILLIONER KRONER

Det er i Oslo de svarte sidene ved kapitalismen står fram aller grellest. Det er i Oslo flere titalls unge narkomane dør hvert år, mens planer for å bygge ut behandlingstilbud bare forsvinner i tåka. Det er i Oslo kronisk underernæring er blitt en vanlig sykdom blant gamle mennesker. Det er i Oslo kommunens ledelse planlegger nedleggelse av barneskoler - noe som gjør at hundrevis av småunger får en livsfarlig skolevei tvers over den gata der Skandinavias verste trafikkstøy er målt.

Mens kommunepolitikere i andre kommuner gjør mer og mindre aktiv motstand, har Oslos ledersjikt i år etter år bare avfunnet seg med statens nedskjæringer. Protestene har vært av det milde slaget.

Det er to hovedgrunner til dette:

1. Det politiske ledersjiktet i Oslo lever helt avsondret fra virkningene av den nedskjæringspolitikken de selv administrerer.
2. Lederne i Oslo føler seg mer lojale overfor og mer knyttet til de delene av borgerskapet som har makta i regjeringa og over de største finansgruppene i Norge, enn det som er vanlig ellers i landet.

Denne artikkelen skal i hovedsak ta opp det første av disse punktene. Vi må da se på hvem som utgjør det politiske ledersjiktet i Oslo, hvor mange de er, hva de har felles og hva som skiller dem, hvem av dem som har makt, og hvem har det ikke.

DE ALLMEKTIGE

I Oslo er det flere dusin folkevalgte råd, utvalg og styrer. Bare i bydelsutvalgene og deres underutvalg er det trolig mer enn tusen personer som har ett eller annet "verv". Men om vi gransker den kommunalpolitiske virkeligheten, ser vi at alle de viktige avgjør-

elsene på kort sikt, og alle de store retningslinjene på lang sikt, avgjøres av 9 personer. Disse 9 er kommunalråder. Ordet ble oppfunnet i 1972. Ordninga med kommunalråder ble innført for at de store partiene skulle få mer tid og krefter til å drive med kommunalpolitikk. Derfor har kommunebudsjettet siden den gang fått en liten post for driftstilskudd til de små partiene som ikke er "tilgodesett" med kommunalrådsordningen.

Å være kommunalråd i Oslo er et av de aller feitestе politiske beina i Norge. I dag er årslønna på 224 480 kr., eller ca. 80 000 mer enn det som er vanlig årslønn for en stortingsmann. I tillegg har hver kommunalråd sin egen politisk utplukkede sekretær. Disse sekretærene har ei årslønn på 150 000 kr., eller et lønnstrinn over en stortingsmann. For disse folka ville det bety å gå ned i lønn om de ble valgt inn på Stortinget!

Kommunalrådene i dag er:

Albert Nordengen (H). Han har et ekstra tillegg fordi han er ordfører.

Per Høybråten (Kr.F.)

Tove Heggen Larsen (DNA)

Sturle Kojen (DNA)

Hans Svelland (H)

Sigurd Østeni (H)

Odd Wivegh (DNA)

Martha Seim Valeur (H)

Jon Erlie (DNA)

Stillingene som kommunalrådsekretærer er et slags springbrett for unge lovende politikere i de store partiene. De har gjerne bakgrunn i ungdomsorganisasjonene, og så får de "prøve seg" her. Kommunalrådene er de fremste og mest innflytelsesrike i de tre store partienes bystyregupper. Det er ledelsen i hver partigruppe som avgjør om det skal skje utskiftninger, som f.eks. våren 1979 da DNAs Martin Mæland fikk "rykke opp" og bli kommunalråd for helse- og sosialpolitikk da Eldrid Nordbø emigrerte til Sveits.

Kommunalrådene er altså partipolitikere og utpekes av partiene, til forskjell fra de ansatte lederne for de ulike etatene. Av dem er

det rådmennene som er de øverste lederne, men de er altså ikke partipolitikere. De er ved stillingsinstruks pålagt å arbeide bare innenfor de rammer og vedtak som gjøres av de folkevalgte. Og blant de "folkevalgte" er det altså de 9 kommunalrådene som er de allmektige.

SLIK HERSKER DE 9 OVER OSLO

Når det gjelder daglige og kortsiktige avgjørelser, utgjør de 9 Finansutvalget. Alle viktige saker forelegges dette utvalget før de behandles i formannskap og bystyre. De 9 er også med i disse to organene, og det er sjelden at formannskap eller bystyre fatter vedtak på tvers av Finansutvalget.

Når det gjelder mer langsiktige saker, er de 9 Ressursutvalget. Her trekkes de store retningslinjene opp.

I tillegg er de 9 formenn og ledere for alle de folkevalgte avdelingsutvalgene i Oslo. Fordelingen er slik:

- Planutvalget: Hans Svelland
- Vei og vannutvalget: Jon Erlie
- Sosialutvalget: Martha Seim Valeur
- Helse- og sykehusutvalget: Martha Seim Valeur
- Boligutvalget: Per Høybråten
- Kulturutvalget: Odd Wivegh
- Personal og lønnsutvalget: Sturle Kojen
- Kommunikasjonsutvalget: Tove Heggen Larsen
- Bygningsutvalget: Sigurd Østen
- Park, idretts og renholdsutvalget: Jon Erlie

Byggekomiteen er et eget utvalg der formannen er valgt blant formannskapets medlemmer og ellers har vilkår som kommunalrådene.

Ved siden av kommunalråden er det 6 medlemmer i hvert utvalg. Alle er bystyremedlemmer. Dermed er kommunalrådene sikret styring over alle områder av byens virksomhet der det fattes viktige avgjørelser. Ikke nok med at de andre utvalgene er å betrakte som "underordnede organer". I tillegg sitter kommunalrådene med den daglige styring og møteledelsen.

Fordi kommunalrådene er de mest innflytelsesrike i sine partier, kan de også herske over partigruppene. De har en voldsom autoritet i sine partier. Et medlem av et kommunalt utvalg på lavere nivå har ingen lyse utsikter til politisk karriere dersom hun legger seg ut med en av sine kommunalråder.

Lojaliteten er sterk innad i partigruppene. Avviklinga av sykehusdrift ved Kroghstøtten og Betanien våren 1980 splittet både Høyre og Arbeiderpartiet. Det sies at saken ble vedtatt med én stemmes overvekt på Høyres gruppemøte. Men i bystyret var det bare kommunalråd Seim Valeur som tok ordet fra Høyre. Ingen av opposisjonen i partiet markerte seg.

En av grunnene til denne lojaliteten er de økonomiske fordelene som fordeles mellom de ulike sjiktene i kommune- og aristokratiet i Oslo. Det dreier seg ikke om småpenger. Ca. 700 personer har i 1980 7,2 mill. til rådighet til rene lønninger. I tillegg kommer det et mindre antall millioner i form av representasjon, fester og bespisning, studiereiser osv.

Formannskapet har 21 medlemmer. 10 av disse har sikret levemåten som kommunalråder og formann i Byggekomiteen. Hvis de andre medlemmene ikke har andre verdifulle kommunale bein, er de sikret en minimumsgodtgjørelse på 25 800 kr. Men det er ikke mange som kommer så dårlig ut. De som er nestformenn i avdelingsutvalgene, får nemlig 43 000 kr. for den jobben. Det samme gjelder nestformennene i Bygningsrådet og Byggekomiteen. Skolestyrets formann har lønn som kommunalråd. Skolestyrets nestformann får 60 000 kr. De 7 medlemmene av skolestyrets hovedkomitee får 25 800 hver. Det samme får formannen i styret for Lysverket.

Dette er de som kommer best ut av det. Vervet som bystyremedlem er i seg selv ikke lønnet, det er et "Tillitsverv". Men det fins utveier. Bystyret har nemlig vedtatt at ethvert medlem av bystyret "som er oppnevnt som medlem av kommunale styrever/utvalg/komiteer (herunder lovbestemte) får kr.17 000 pr.år". Dermed blir det jo litt på de fleste. Så vidt jeg vet er det bare Rød Valgallianses bystyrepresentant som ikke er med i et eller annet utvalg/ styre/ komitee. Dermed er minimumsgodtgjørelsen for å sitte i bystyret kr.17 000.

Dette er ikke like urimelig for alle. Men poenget er at de aller fleste i tillegg får dekket tapt arbeidsfortjeneste på grunn av kommunale verv.

Når det gjelder de vel 600 andre som innehar lønnete verv, er det ikke så mye å hente verken av penger eller innflytelse.

I en rekke utvalg er det slik at formannen får 10 300 og medlemmene 6 900 kr. hver (hvis vedkommende ikke er bystyremedlem og dermed har krav på kr.17 200). Dette gjelder: Barnehagenemnda, barnevernsnemndas 3 verneutvalg, boligtilvisingsnemnda, desisjonsutvalget, edruskapsnemnda, havnestyret, kinostyret, næringsutvalget, organisasjonsutvalget, restaurant- og bevillingsnemnda, skogstyret, sosialomsorgsnemnda, sosialstyrets distriktsutvalg, sporveiens styre.

I alle disse organene er det slik at møter m.v. gir rett til fri fra jobben med lønn for de aller fleste. I tillegg til alt dette kommer da all slags representasjon og festligheter. Formannskapets sentrale representasjonskonto er på 1,5 mill.kr. i 1980. Ved siden av blir en rekke slike arrangementer og tiltak finansiert over de ulike etaters budsjetter.

Det er vanskelig å regne ut hvor store summer det dreier seg om, men et eksempel kan likevel illustrere: Sosialomsorgsnemnda er en av de minst betydelige nemndene. Formannen og ett annet medlem er i bystyret, og får dermed kr.17 200. Da andre 3 får 6 900 til sammen. Det er ca. 10 møter i året. På møtet i april var det befaring til noen av institusjonene i alkoholstomsorgen, etter møtet. Mot slutten av turen ble nemnda invitert til kaffe og kaker sammen med personalet på Hovin vernehjem, for å prate og bli bedre kjent. Men nei, her var det travle kvinner og menn som ikke hadde tid til slikt. Et høflig nei takk - vi har et stramt program. Neste post i det "stramme programmet" var å kjøre 500 m til Helsefyr Hotell der det var servert lunsj for nemndas medlemmer. Pris pr.pers. 60,- kr.Et forsiktig forslag fra RVs representant på neste møte om at slik bespisning så sant mulig skulle inntas ved kommunens egne institusjoner og kantiner, ble for- tøynet avvist. Dette var skikk og bruk, ble det sagt. RVs forslag falt mot én stemme.

HVA ER DEN POLITISKE VIRKNINGA AV DETTE?

Foreløpig er det bare Rød Valgallianse som sier nei til denne formen for offentlig smøring. Systemet er svært sinnrikt. Toppsjiktet i kommunearistokratiet er sikra en levestandard som er hinsides det vanlige folk opplever. De lever i et miljø som også er nokså fjernt fra livet til Oslofolk flest. Lunsjer, møter, reiser og konferanser.

De lavere delene av dette aristokratiet lever mer som vanlige mennesker. De får sine tilskudd pluss en viss adgang til dannet omgang med det øvre sjiktet. Denne kombinasjonen av litt økonomisk fordel og den allmektige posisjonen kommunalrådene har, gjør at hele styringssystemet fungerer nesten prikkfritt. Bystyremøtet 16.april 1980 gir et eksempel på hva som kan passere blant disse folka. Sak.188 var nedskjæringer i helsesektoren, bl.a. nedleggelse av Kroghstøtten og Betanien sykehus. For å hindre nedskjæringer, fremma RV dette forslaget: "Bystyret krever at staten dekker 50% av driftsutgiftene til Oslos helseinstitusjoner i 1980. Det foretas ingen reduksjoner i helsevesenets driftsbudsjett før en ser resultatet av forhandlinger med staten om økte statlige bidrag. De reduksjoner som ble vedtatt i formannskapets møte 5.mars, blir derfor inntil videre ikke satt ut i livet".

Etter avstemminga kunne Albert Nordengen oppsummere: "Forslaget er forkastet mot én stemme".

Et forslag som gikk inn for bevaring av Kroghstøtten og Betanien, ble deretter forkastet mot 9 stemmer (RV, Venstre og SV, men SV skiftet standpunkt noen uker senere og stemte da for nedleggelsene).

Neste sak på møtekartet 16.april var "Holmenkollarenaen - videre utbygging". Her ble det lagt fram opplysninger om at i stedet for et tidligere vedtatt resultatserviceanlegg til 60 000 kr., var det nå ønskelig å få et anlegg til 7,4 millioner kr. Dette gikk glatt igjennom med 68 av bystyrets 85 stemmer. Dette er bare ett av mange eksempler på at en folkefiendtlig og bokstavelig talt vanvittig prioritering skli rett gjennom i bystyret, samtidig som at forslag om å følge opp i praksis den kritikken som fremmes mot staten, bare blir avfeid.

I ledelsen for Oslo Kommune har borgerskapet konstruert et beslutnings-system som riktignok koster sine 10 millioner årlig i form av lønninger og kost, men som gir tifold igjen. Når vi studerer dette systemet, ser vi at bak det formelle demokratiet fins det ei svært reindyrka form av det vi kommunister kaller borgerskapets diktatur. Borgerskapet har råd til å bruke et titall av godtfolks skattemillioner til å smøre dette beslutningssystemet så det holdes ved like.

KOMMUNEARISTOKRATIETS SVAKHETER

Svakhetene er mange. Oversikten foran viser at det bare er noen ytterst få som har så store økonomiske fordeler at det er avgjørende for levesettet deres. Innen de ulike partigruppene hersker kommunalrådene i kraft av autoritet og skikk og bruk. Det er ingen entusiastisk oppslutning om politikken deres. De ulike avstemningene "mot én stemme" i bystyret reflekterer ikke noe konsolidert flertall. Tvert om er det store motsigelser innenfor partigruppene. Et kraftig press fra fagforeninger, beboerorganisasjoner og andre foreninger og grupper kan bryte opp mye av partiloyaliteten. Dette kan skje fordi mange av kommunalpolitikerne og de fleste av partienes medlemmer er vanlige folk som også rammes på en eller annen måte av nedskjæringspolitikken. De 9 kommunalrådenes allmakt er midlertidig og tilsynelatende. De sitter på toppen av en pyramide som det er mulig å rive ned under dem.

Handwritten text at the top of the page, possibly a header or title.

TOM. SIDE

Main body of handwritten text, appearing to be a list or series of entries.

OSLO- BUDSJETTET 1981 - ET STUDIUM I DNAs BYPOLITIKK

Denne artikkelen tar opp noen få sider ved Oslobudsjettet for 1981 og sammenhengen med statsbudsjetten for 1981. Tidsnød har gjort det nødvendig å la mange områder ligge. Interesserte bør skaffe seg hele budsjettforslaget som er et offentlig dokument som en får gratis ved å henvende seg på Formannskapskontoret i Rådhuset.

"Kommunen bør i si prioritering tilgodese de ressurssvake. Det vil si at de syke må gå foran de friske, de gamle foran de unge, de uføre foran de med førlighet, de fra dårlige og utsatte miljøer foran de fra ressurssterke miljøer".

Les dette sitatet fra Finansrådmannens oppsummering av 81-budsjettet, og sett inn "settes opp mot" på hvert sted det står "gå foran". Da får du et bra bilde av borgerskapets taktiske opplegg for lanseringa av hovedstadens tredje budsjett etter at regjeringa ga opp motkonjunkturpolitikken.

DNAs BYPOLITIKK I PRAKSIS

Allment sett er det slik at kommunens inntekter bestemmes av staten. Det samme gjelder hva slags oppgaver kommunen skal dekke. Hovedstadens årsbudsjett er derfor det beste studiemateriale vi kan få for å se hva den sittende regjeringas økonomiske politikk egentlig går ut på. Bernt H. Lund sier det slik: "De nedskjæringer som foreslås for Oslo kommunes budsjett for 1981 er derfor i hovedsak en konsekvens av statens bypolitikk og politikk forøvrig overfor kommunene". (s.13). Derfor, skaff deg Finansrådmannens Oslobudsjett og les det som det mest konkrete studiematerialet du kan få om hva som er det faktiske innholdet i DNA-regjeringas politikk overfor Oslos befolkning. Fordi Finansrådmannen snakker mye mer i klartekst enn politikerne gjør, får du se hva DNA står for.

I. SAMLA BUDSJETTREDUKSJON - FØRSTE GANG SIDEN KRIGEN

Bykassens budsjett (dvs. kommunens virksomhet unntatt sporveiene, lysverket og kinoene) øker med 7,7% fra 1980 til 1981. Men pris- og kostnads-

økninga blir mye større. Finansrådmannen regner med 12 -13% (s.13). Dermed får vi en reduksjon i kommunebudsjettets verdi på ca.5%. Det er første gang siden krigen at et kommunebudsjett for Oslo blir mindre verdt enn det fra året før. Dette betyr at gjennomsnittlig vil kommunens virksomhet skrumpe inn med 5% neste år. Om denne reduksjonen skal unngås, må budsjettet påplusses ca.420 mill.kr. Da får budsjettet omtrent samme størrelsesorden som det for 1980.

Noen sektorer kuttet med mer enn 5%, andre med mindre. De viktigste generelle tiltakene er disse:

1. En rekke budsjettposter som ikke får spesiell omtale, er redusert "ved at det bare er regnet med 6% prisstigning, selv om det synes sannsynlig at prisstigningen blir på 12 - 13%" (s.13).

2. Inndragning av 157 stillinger og oppretting av i alt 9 nye. Dvs. netto 148 færre oppretta stillinger. Dette er de stillingene som tas nå, men "det vil bli nødvendig å vurdere å inndra stillinger etterhvert som der inntreder ledighet. Nye stillinger kan bare komme på tale etterhvert som det inntreder ledighet"(s.12).

3. Bygge- og investeringsstopp. Denne må imidlertid tas i to trinn. Første trinn er at alle byggeprosjekter (barnehager, sykehjem, skoler osv.) der det ikke allerede er inngått juridisk bindende kontrakt, blir kuttet ut nå. Som framtidig retningslinje står følgende: "Bare dersom det først kan frigjøres midler og arbeidskraft til driften, eller dersom investeringene er åpenbart inntektsbringende og produktivtetsfremmende, kan det komme på tale med nye investeringer. Frigjøring av midler kan skje ved salg av skoler og nedleggelse av sykehusavdelinger"(s.12).

4. Slutt på all "generell subsidiering uten at en vet at en når grupper som virkelig har dokumentert et behov". I stedet bør "takstene og avgiftene på kommunale ytelser i størst mulig grad være kostnadsdekkende. Dette prinsippet bør gjelde fullt ut på den tekniske sektor og for energi. En del av de sosiale tjenester kan det også betales for".

5. Avgiftshevninger tilsvarende 358 mill.kr.

Disse punktene, sammen med det prioriteringsopplegget som er sitert

aller først, er gjennomført gjennom hele budsjettet.

II. STATENS ØKONOMISKE POLITIKK OVERFOR OSLO 1981.

Avisomtalen av statsbudsjettet har stort sett skusla bort de viktigste endringene som er skjedd fra tidligere år:

For første gang på svært mange år legger regjeringa fram et budsjett med driftsoverskudd.

Utviklinga de siste åra i statens driftsbudsjetter har vært slik:

1976:	Driftsunderskudd	:	2,2	milliarder	kr.
1977:	"	:	5,1	"	"
1978:	"	:	8,7	"	"
1979:	"	:	6,3	"	"

1980: Driftsunderskudd på 3,4 milliarder ifølge budsjettet, men nå regner Finansdepartementet med at det i stedet blir et driftsoverskudd på 1,7 milliarder kr.

1981: Driftsoverskudd på 10,0 milliarder kr.

(Kilde: Statsbudsjettet for 1981, s.10).

Dermed er situasjonen at regjeringa for første gang på svært lenge kan planlegge hvordan et overskudd kan brukes.

Årsaken til driftsoverskuddet er først og fremst at oljesektoren for alvor har blitt en inntektspost, etter å ha vært et enormt utgifts- og investeringsssluk i mange år. Regjeringa regner med at oljereservene i Nordsjøen tilsvarer 100 års drift med nåværende utvinningstempo.

7,4 milliarder av driftsoverskuddet brukes til å betale ned statsgjeld, mens staten bare skal ta opp nye lån på 4,2 milliarder. Dette betyr at regjeringa prioriterer en svært rask nedbetaling av statsgjelden i stedet for å opprettholde standarden på de sektorene som er nevnt foran.

Hvis regjeringa blir presset så hardt at den må øke statens bidrag til kommunene, så skjer det ikke noe verre enn at statens driftsoverskudd

blir redusert og det går seinere å betale ned utenlandsgjelda. Statens utenlandsgjeld er i dag mindre enn ett års forventede inntekter av oljen, og den er sånn sett ikke noe problem. En slik bedring av kommunenes økonomi ville få store ringvirkninger i form av flere arbeidsplasser, både i kommunal og privat sektor.

SKATTEFORDELINGSFONDET

Hensikten med fondet er å skape "utjevning" mellom "rike" og "fattige" kommuner. I 1975 lovet DNA-regjeringa å "gradvis overta finansieringen av Skattefordelingsfondet (fakket være oljeinntektene)". Dermed skulle kommunene slippe å betale inn til fondet og få mer av sine skatteinntekter selv. (Sikkert etter Finansrådmannens budsjettforslag for 1976, s.VIII). Men et par år senere la regjeringa om den økonomiske politikken fullstendig. Det som skjedde var at Oslo ble pålagt dobbelt så stor innbetaling som før, fra og med 1979.

For 1981 må Oslo derfor betale ca.400 mill.kr. til dette fondet, uten å få et øre igjen. Og regjeringa har altså funnet annet å bruke oljepengene til.

STATSSTØTTE TIL SKOLENE I OSLO

Staten gir kommunene et driftstilskott på fra 25 - 85% til drift av skolene. Oslo kommer aller dårligst ut av dette. Fordi staten beregner sine prosenter av noe som kalles "godkjent driftsutgift", blir statsinnsatsen stadig mindre, selv om de formelle satsene er uendret.

Tabellen nedenfor viser hvor stor del av de faktiske utgiftene for Osloskolen (driftsutgifter) som staten har dekket de siste åra. Tallene er hentet fra Kommuneregnskapene og for 1980 fra det reviderte budsjettet.

	1977	1978	1979	1980
Grunnskolen	20,3%	18,9%	17,0%	16,1%
Videregående skoler	33,9%	30,1%	26,6%	26,2%

Den formelle prosentsatsen for statsstøtte er 25% for grunnskolen og 38% for videregående skoler. Hvis statsstøtten hadde blitt beregnet av de

faktiske driftsutgiftene, ville Oslo for 1980 ha fått 53 mill.kr. mer til grunnskolen, og 36,2 mill. mer til de videregående skolene. Dette er en hovedårsak til at skoleadministrasjonen har lagt fram en ny "skolebruksplan" som bl.a. betyr nedleggelse av 7 skoler. I stedet for å kreve statsstøtte beregnet av de faktiske utgiftene, skal det rasjonaliseres slik at det blir "billigere" å drive skolen.

STATSSTØTTE TIL KOLLEKTIVTRANSPORT

I alle fylker unntatt Oslo dekker staten busselskapenes driftsunderskudd. I 1980 er Oslo Sporveiers underskudd på ca.350 mill.kr. Stortinget har til og med uttalt at Oslo bør få nyte godt av det samme tilskuddet, men i statsbudsjettet for 1981 er ikke dette tatt med i det hele tatt.

STATSSTØTTE TIL SOSIALE TILTAK

Staten yter hvert år tilskudd til sosialpolitiske oppgaver som kommunene er pålagt å utføre. Det settes av et beløp til hvert formål for hele landet, og så fordeles det mellom fylkene/kommunene.

For 1981 er regjeringas forslag:

- a) Tilskudd til drift av sosialkontoret: Samme kronebeløp som i 1980.
- b) Tilskudd til utbetaling av sosialhjelp: Samme kronebeløp som i 1979 og 1980.
- c) Tilskudd til tiltak for eldre og funksjonshemmede. Samme beløp som i 1980, samtidig som regjeringa understreker at det "er en viktig oppgave å styrke den kommunale omsorg for eldre og funksjonshemmede".
- d) Bostøtte for pensjonister. Dette er for de som faller utenfor Husbankens bostøtte. Samme kronebeløp som i 1979 og 1980.
- e) Tilskuddet til drift av barnehager økes med 5,6%.
- f) Støtte til hjelpeordninger i hjemmene (hjemmehjelp og husmorvikar). Staten dekker 50% av utgiftene for de stillingene som er opprettet, men gir ikke noe tilskudd til eventuelle nye stillinger. Dvs. "tak" på alle utbyggingsplaner.

STATSSTØTTE TIL HELSEINSTITUSJONER

Regjeringa uttaler i statsbudsjettet at det er et mål å få nedlagt ca. 4000 sykehusplasser i løpet av noen år. Det nye rammefinansierings-systemet er viktige midler for å tvinge fylkene til å legge ned i stort nok tempo. Nedtrappinga av statens innsats på dette feltet er skjedd i etapper slik:

Til og med 1976 dekket staten 75% av helseinstitusjonenes driftsutgifter. Et enstemmig Storting (fra SV til Fremskrittspartiet) reduserte statsinnsatsen til 50% fra 1977.

Et like enstemmig Storting opphevdde så enhver prosentregel med virkning fra og med 1980, og vedtok rammefinansieringa, der det hele tiden har vært et uttalt mål å trappe ned institusjonshelse-tjenesten i Oslo. At noen av de som stemte på dette i Stortinget i juni 1979 nå er blitt skeptiske til sitt eget standpunkt, er for så vidt et lyspunkt.

I 1980 dekker staten ca.43% av helseinstitusjonenes driftsutgifter i Oslo. Men hovedpoenget med det nye systemet er at Oslo, som alle fylker, må dekke alle utgiftene (100%) ved drift av eventuelle nye institusjoner. Dette er den mest effektive stopper en kan få for f.eks. skikkelig utbygging av sykehjem. Differansen mellom 43% og 50% av driftsutgiftene tilsvarer litt over 200 mill.kr. neste år.

Denne punktvisse gjennomgangen viser de viktigste statlige tiltakene som Finansrådmannen har måttet innarbeide i Oslos budsjett for 1981.

HELSEVESENET I OSLO - FORSØK PÅ STYRT AVVIKLING

"Velferdsstaten" var DNAs merkesak på 1950 og -60-tallet. I dag prøver DNAs radikale fløy å produsere "progressive" begrunnelser for den motsatte politikken. Dagen før statsbudsjettet ble lagt fram, uttalte AUF-statsråd Sidsel Rønbeck i Tromsø Arbeidersamfunn: "Det er grenser for hvor mye velferd vi kan få gjennom velferdsstaten, og noen av de største muligheter for utdypning av velferden

ligger i hva folk kan gjøre med seg selv, eller i fellesskap". (Aftenposten 6.10.80). Hun tidde klokkelig om at statsbudsjettet betyr ei flytting av disse "grensene" i feil retning.

Helsevesenets 1981-budsjett for Oslo er lagd på denne måten:

1. Alle etatsjefer og sykehusdirektører satte opp ordinære budsjettforslag våren 1980.
2. Sykehusrådmannen returnerte forslagene og ba om å få alternative og kraftig reduserte forslag, for å komme innenfor den rammen finansutvalget hadde vedtatt for 1981.
3. Sykehusrådmannen oppsummerte dette i sitt forslag og konstaterte at "systemet vil bryte sammen" hvis han ikke fikk en bevilgning på størrelsesorden 70 mill.kr. ut over rammene.
4. Finansrådmannen legger fram sitt budsjettforslag, der sykehusrådmannens forslag er redusert til 16 mill.kr. under rammen.

Finansrådmannen gjør ikke noe forsøk på å påstå at det er mulig å fortsette å drive Oslos helsevesen med dette budsjettet. Hans viktigste forslag er disse:

- Inndraging av 25 legestillinger ved Ullevål og 10 ved Aker sykehus straks. Ansettelsesstopp for leger.

- Nedlegging av 5 helsestasjoner.

- Redusert bemanning ved helsesentrene. Sett i forhold til den bemanningsnorm sykehusrådmannen går inn for, "finner Finansrådmannen at en halvering av helsepersonalet vil være passende"(s.329).

I første omgang skal nedtrappinga skje ved at nye sentra bemannes med personale fra de sentrene som er i drift nå.

- Såkalte "salderingskutt" i lønnsbudsjettene i lønnsbudsjettene ved de større sykehusene. Ekstrahjelpbudsjettene ved Ullevål og Aker reduseres slik:

	Regnskap 1979	Forslag -81	Reduksjon
Ullevål	54,7 mill.	22,0 mill.	32,7 mill.
Aker	24,8 mill.	14,3 mill.	10,5 mill.
Samla reduksjon fra regnskap -79 til forslag -81			<u>43,2 mill.</u>

Dette "svalderingskuttet" er ugjenomf6rlig uten stenging eller nedlegginger av deler av sykehusene. Derfor skal sykehusutvalget f6 i oppgave 6 fordele kuttene ut p6 ny6ret.

- Sykehusr6dmanden p6legges 6 "utarbeide et program for hurtigst mulig tilpasning av sykehusenes driftsform til den faktiske pasient-sammensetning"(s.321). Ettersom mange pleiepasienter i dag (1000 - 1200) ligger p6 sykehus fordi det ikke bygges sykehjem, s6 betyr det 6 gj6re om store deler av Oslos sykehus til permanente pleiehjem. Dette programmet "b6r inneholde anbefaling om omfang av endringene, framdriftsplan og anslag for besparelser. Programmet b6r forelegges formannskapet i mai 1981"(s. 321).

Dette forslaget fra Finansr6dmanden er ei sv6rt presis konkretisering av den helsepolitikken som regjeringa med Ulf Sand og Arne Nilsen f6rer i dag.

SKOLENE. BORT MED 300 L6RERE OG 5 SKOLER

Av de grunnene som er nevnt i avsnittet om statens st6tte til Oslo-skolene, g6r Finansr6dmanden inn for reduksjoner som betyr at ca. 300 l6rerstillinger forsvinner f6r neste skole6r. Og han forutsetter at 5 skoleanlegg er nedlagt innen samme tidsrom.

Det blir full stopp for bygging av nye fritidshjem. Prisen for opphold i de som er, 6kes fra kr. 100 til kr. 300 pr. mnd. Skoleutbygging stanses ogs6, med unntak for de prosjektene der det alt er tegnet kontrakt.

De viktigste skolebyggene som kuttet ut er:

Idrettsbygg p6 Stovner, tilbygg p6 Lysejordet skole, Sk6yen Vest med idrettshall, Hallagerbakken (p6 Holmlia der det ikke fins skole), Disen 7 - 9, Lusetjerndalen skole p6 Holmlia, prosjekttering av L6ren skole, Nordre 6s/6sbr6ten som er barneskole nr.2 p6 Holmlia, nybygg ved Bleiker behandlingshjem, ny gymnastikksal p6 V6lerenga skole. Ombygging av Gr6nerl6kka skole.

FRITIDSKLUBBER MOT ELDREOMSORG

Finansrådmannen har fulgt opp Sosialrådmannens invitt til å barbere vekk store deler av fritidsklubbenes virksomhet. Ungdomskontorets samlede budsjett blir i 1981 redusert med ca. 8,7 mill.kr. sammenliknet med driftsnivået i 1980. Omtrent 5,7 mill. av dette kommer på fritidsklubbenes lønnsbudsjett for deltidsansatte. Skal dette gjennomføres, må enten klubbene åpningstid halveres eller bortimot halvparten av klubbene må stenge. (3 mill. av den samlede reduksjonen er gjort av Finansrådmannen. Resten er gjort på forhånd av Sosialrådmannen.). Begrunnelsen for dette og en tilsvarende reduksjon av barnehagenes ekstrahjelpbudsjett og bevilgninga til sysselsettingstiltak for arbeidsledig ungdom er at det må til "for å hindre at utbygging av eldreomsorgen helt skal stanse opp"(s.230).

Dette er grov demagogi. Årsaken til at utbygging av eldreomsorgen går i stå, er nemlig ikke at vi har fritidsklubber, men at staten har overlatt kommunen 100% av ansvaret for å drive nye institusjoner. Forøvrig er budsjettet preget av at det heller ikke skal gjøres noe annet i eldreomsorgen. Helseplanutvalgets krav om 100 nye stillinger i hjemmesykepleien avvises. Eldreomsorgkontorets forslag om å ansette flere timebetalte hjemmepleiere får samme skjebne. Faktisk vil det neste år bli færre enn det er i år. Og når det gjelder institusjoner, så blir også alle prosjekter som det ikke er inngått kontrakt på, strøket.

AVGIFTSHEVNINGER - DU SKAL BETALE

Regjeringa har oppfordret kommunen til å legge på kommunale avgifter for å ta inn igjen det kommunene taper på regjeringas økonomiske politikk. For Oslo blir det foreslått samlede avgiftsøkninger på 358 mill.kr. De viktigste er:

- 21% økning i strømprisen
- 40% økning i barnehagetakstene
- 200% økning av betaling i fritidshjem (fra 100 til 300 kr.mnd).
- 50% økning av billettpris på buss/T-bane
- 200% " " " " " " for pensjonister og barn

82% økning av prisen på "billigmiddag" til pensjonister (fra kr.5,50 til kr.10,- for en-retts middag).

10% økning av kommunal husleie

15% økning av renovasjonsavgift

10% økning i egenbetaling for hjemmehjelp og husmorvikar og hjemmesykepleie.

Satsene for tannregulering økes fra 500 til 1500 kr. Innmeldingsavgift i småbarntannpleien økes fra 30,- til 50,- kr., og i ungdomstannpleien fra 35,- til 100,- kr.

Den største inntektsposten er strømmen der prisøkninga gir kr.210 mill. ekstra. Sporveistakstene vil innbringe kr. 98 mill. ekstra, og økte barnehagesatser skal gi nye 11,85 mill. kr. i kommune-kassen.

RØD VALGALLIANSES ARBEID MED KOMMUNEBUDSJETTET

Rød Valgallianse vil bruke sin plass i bystyret til å tale Oslofolks sak mot denne folkefiendtlige og regjeringsdikterte politikken. Alle som har forslag og krav de mener bør fremmes til budsjettbehandlninga, oppfordres til å ta kontakt med RVs bystyregruppe. Enklest gjøres det ved å ringe til RVs kontor, helst mellom kl. 12.00 og 16.00. Tlf. 41 40 32